

מידע על עריכת צוואות

מה להכין לצורך עריכת צוואה?

- ✓ קודם כל שהמצווה יזהה את עצמו לפי תעודת זהות/דרכון/רישיון נהיגה.
- ✓ לדאוג לרשום במדויק את הפרטים בצוואה. לרשום את שם היורש, ת.ז., כתובת, מה הקשר שלו למצווה.
- ✓ יש לרשום מה כולל העיזבון ואם מבקשים להכליל כספים שאינם כלולים בעיזבון אז יש לציין זאת במפורש ולהודיע על כך בכתב לקופה
- ✓ דירה: פרטי הדירה, רשמים גוש-חלקה. להתייחס לסיטואציה שהדירה נמכרת או מוחלפת **טיפ:** כספים: מספרי חשבון בבנק; ככל שמצינים את מספר החשבון יש להתייחס לסיטואציה שהסניף ייסגר וחשבון הבנק יקבל מספר אחר.
- ✓ כדי שלא תאבד/תיגנב/תושמד יש להמליץ ללקוח בחום להפקיד אצל הרשם לענייני ירושה, שאז היא תרשם במחשב, או אצל היורשים או אצל עו"ד.
- ✓ "(א) מי שעשה צוואה בכתב יד או בעדים רשאי להפקידה אצל רשם לענייני ירושה; ההפקדה תהיה במסירת הצוואה על ידי המצווה עצמו לרשם לענייני ירושה."
- ✓ קופות גמל, קופות קצבה וביטוח חיים אינם בכלל העיזבון אם הכסף נמצא באחד מהנ"ל, מדובר בכספים מחוץ לעיזבון ויש להכלילם במפורש ולשלוח הודעה בכתב לקופה וליידע שיש צוואה. יש לשים לב- אי אפשר לצוות כספי פנסיה (מדובר בהסכם מיוחד) יש לקבל מהקופה או מחברת הביטוח טופס שבו ממנים מוטב/נהנה, וכך בוחרים למי יעברו הכספים.

בנסיבות מסוימות, כדאי לצרף לצוואה **חוות דעת רפואית שניתנה בסמוך** לכתיבתה. באישור יש לרשום שהמצווה כשיר לערוך צוואה והוא יודע להבחין בטיבה של צוואה.

אם המצווה **קשיש בשעת עריכת הצוואה או אם הוא מאושפז בבית חולים או נמצא בכל מוסד אחר יש לקבל חוות דעת לפיה ביום עריכת הצוואה המצווה מפסיכוגריאטר** כשיר לערוך צוואה, צלול ומבין את משמעות חתימתו על הצוואה.

כך, מי שאינו יורש או מי שאינו מרוצה מחלקו בירושה יתקשה לתקוף את תקפות הצוואה. ניתן לקבל מרופא שמכיר את המצווה או בדק אותו, אם המצווה מבוגר רצוי רופא פסיכוגריאטר.

יצד עורכים צוואה המנשלת את יורשי המנוח?

צוואה המנשלת את יורשי המנוח **צפויה לתקיפה בבית משפט לאחר מות המנוח**. לכן, מלבד חוות דעת רפואית, מומלץ לציין בגוף הצוואה את הנסיבות שהביאו את המצווה להחליט כפי שהחליט, אם יש מסמכים רלוונטיים לצרף אותם (כמו הליכים משפטיים בין הצדדים ונתק) רצוי לערוך את הצוואה **ולתעד המנוח בסרט וידאו דיגיטלי, ומומלץ גם לתעד את השיחה המקדימה, אשר יוצגו בפני בית המשפט בבוא היום**, אם יהיה צורך בכך בשעת דיון משפטי.

במקרה זה לשאול שאלות שיציגו את דרישותיו של הלקוח, כדי שאם יום אחד תועלה התנגדות כלשהי לצוואה בבית משפט יוצג הסרט בפני השופט. קשה לצד החולק על תוכן הצוואה להתווכח עם סרט כזה. השופט רואה שהלקוח צלול, דעתני ומבטא את רצונו ויש לו סיבות משלו מדוע ערך

כך את צוואתו. ברור שסרט אינו מספיק (אין אפשרות בישראל להכיר בצוואה שנערכה בסרט וידאו) והוא חותם על צוואה בדיון.

✓ **צוואה תקינה וכשירה אינה מתיישנת והיא תהיה בתוקף כל עוד לא נערכה צוואה אחרת, חדשה, במקומה. כלומר, צוואה אינה מתיישנת ואינה מוגבלת בזמן.**

כיצד אפשר לבטל צוואה?

כדי לבטל צוואה יש לערוך צוואה חדשה אשר באופן אוטומטי תבטל את הצוואה הישנה (ניתן לבטל את הצוואה דרך השמדה כמובן ואז יש לבדוק אם הצוואה הקודמת כשירה ואם אין צוואה קודמת כשירה יחול חוק הירושה). למרות שצוואה חדשה מבטלת את הצוואה הקודמת או כל צוואה אחרת שנערכה קודם, יש לשים לב לכך שבמקרים בהם מתגלה פגם בצוואה החדשה שנערכה, אשר הופך אותה לבלתי חוקית, ייתכן מאד והצוואה החוקית האחרונה שנערכה לפניה, תהיה הצוואה שעל פיה יחולק הרכוש.

ואולם, במקרים של עשיית צוואה בעל-פה, הצוואה תבטל כעבור חודש ימים לאחר שחלפו הנסיבות שהצדיקו עשייתה והמצווה עודנו בחיים. כלומר, תהיה תקפה במשך 30 ימים.

מתי צריך לערוך צוואה חדשה?

רצוי מאוד מפעם לפעם לעדכן את הצוואה באמצעות עריכת צוואה חדשה ככל שישנם שינויים בחיינו, כגון לידות, נישואים, גירושים, כאשר חל שינוי במצב הרפואי של המוריש או של מי מהירושים, כאשר נרכש נכס חדש של המוריש שלא היה כלול בצוואה הקודמת ואין בצוואה הקודמת התייחסות לנכס מחליף כפי שהזכרתי קודם וכיוב' מצבי חיים.

עדכון הצוואה חשוב עוד יותר מעריכת הצוואה הראשונה משום שבעוד שהחוק צופה כל מיני מצבים של לידות נישואים וגירושין, הצוואה הישנה והלא מעודכנת עלולה לפגוע באופן נואש בקרוב ששמו נעלם מהצוואה משום שלא עודכנה בהתאם למהלך החיים השוטפים של המוריש.

לעיתים, אף תהפוך הצוואה לריקה מתוכן בגלל מות קרוב משפחה שנזכר בצוואת המוריש והוא עצמו אינו בעל יורשים.

מיני מנהל עזבון בגוף הצוואה

כאשר הצוואה קובעת שיש לנהל את עזבונו של המוריש בצורה מורכבת יותר מאשר מכירת או חלוקת כל רכושו באופן פשוט או כשמדובר בנכס מכביד שיש להתפטר ממנו ולמכור אותו, **רצוי למנות מנהל עזבון כבר בשעת עריכת הצוואה.**

לדוגמה, כאשר המוריש מבקש שרכוש נדל"ן מסויים לא ימכר אלא יושכר עד הגיע ילדיו לגיל מסויים.

לצורך כך רצוי למנות בעל מקצוע או אדם קרוב שהמוריש סומך עליו ועל שיקול דעתו ואשר יבצע את תפקידו הרגיש על הצד הטוב ביותר ויהיה אחראי לביצוע הוראות הצוואה בהתאם לרוחה והוראותיה. האדם הקרוב יוכל לפנות לבעלי מקצוע שיסייעו לו כמו רואה חשבון ויועץ כלכלי.

הורשה בשלבים

חוק הירושה מאפשר למוריש לקבוע בצוואתו שעזבונו או חלקו, יועבר ליורשיו בשלבים, אם על בסיס קבוע כמו אחת לחודש או לשנה, או בהתקיים תנאי כלשהו, כגון שיוורשו ינשא או ילד ילד. כך גם חוק הירושה מאפשר לקבוע תנאים בצוואה, כמו למשל זכות מגורים לאלמן/ה ורק אז בפטירתם העיזבון יועבר ליורשים.

מה קורה כשאחד או יותר מן היורשים נפטר לפני המוריש?

כמובן שרצוי לקבוע כבר בשעת עריכת הצוואה כיצד יתחלק חלקו של היורש הנפטר (הכוונה להוראה של יורש במקום יורש). במקרה והצוואה לא תקבע זאת יורש חלופי, יבואו צאצאיו במקומו.

מי הם העדים לעריכת הצוואה?

✓ **הצוואה הנפוצה ביותר היא הצוואה בעדים**, כלומר, צוואה בכתב החתומה על ידי המוריש בנוכחות 2 עדים. העדים הם עדי קיום לצוואה העדים יכולים להיות כל מי שמלאו לו 18 שנה (בשעת החתימה על הצוואה), כשרים מהבחינה המנטלית כמובן, ובתנאי שאינו נהנה על פי הצוואה.

חוק הירושה

חוק הירושה אוסר לערוך הסכמי ירושה. מתנה לאחר פטירה רק בדרך של צוואה. ואולם, לעיתים, המוריש מבקש להבטיח כי נכסיו יגיעו באופן מוחלט לידי יורש מסוים מבלי להותיר כל אפשרות בידי היורשים ה"פוטנציאליים" (יורשים על פי דין) לערער על החלטתו. במקרה כזה, יבצע בעל הנכס העברה ללא תמורה של נכסיו לידי היורש. והעסקה תסווג כ"מתנה" הנשלטת על ידי חוק המתנה וחוק החוזים ובמקרה זה על המתנה יחולו מיסים. כדאי להתייעץ במומחה למיסוי. במקרה זה, יחול מיסוי מקרקעין על המתנה.

ירווה בחיים

✗ **חוק הירושה אוסר לערוך הסכמי ירושה בחיים וכאמור המוריש רשאי להעביר ליורשיו את רכושו במתנה בעודו בחיים. לעומת זאת, מובהר כי אדם יכול לעשות הסכם על תנאי לגבי ירושה עתידית שאמורה ליפול בחלקו.**

להעברה זו יתרונות וחסרונות ורצוי להבין את משמעותם בטרם נחליט.

הסכמים על ירושה פסולים. חוק הירושה אינו מכיר בעסקאות "על חשבון" הירושה.

כוונת החוק היא כי כל העברת רכוש בין מוריש ליורש תבוצע באמצעות ירושה (על פי חוק הירושה) או בצוואה.

ואולם, לעיתים יבקשו המוריש והיורש להעביר נכסי מקרקעין ליורש בעוד המוריש בחיים מכמה טעמים:

העברה כזו, בעוד המוריש בחיים, אינה ירושה כפי שהתכוון חוק הירושה אלא "מתנה" בהתאם לחוק המתנה.

המיסוי על מתנה

בעוד שאין מיסוי על ירושה, וגם מכירת דירת ירושה פטורה ממס שבח, הרי שמתנה מאת המוריש ליורש כרוכה בשליש מס רכישה ואף מטילה תקופת צינון שבה מקבל המתנה אינו רשאי למכור את דירתו בפטור ממס (בין שנה ל-4 שנים).

המגבלות של תשלום שליש מס רכישה אשר עלול להיות סכום נכבד ותקופת צינון מהסיבה שהעברת הרכוש בין מוריש ליורש מהווה מתנה ולא ירושה, ניתנים לפתרון במקרים מסוימים אשר יקלו על הצדדים ויפתרו אותם לעיתים מיסוי לחלוטין.

חוק מיסוי מקרקעין קובע:

"הורשה איננה מכירה או פעולה באיגוד מקרקעין לעניין חוק זה"

מכאן, שלא זו בלבד שהורשה אינה אירוע מס, אלא שהחוק אינו מתייחס לירושה כעסקה במקרקעין ולכן, אין צורך להמציא אישורים מרשות מיסוי מקרקעין כדי להעביר בעלות על שם היורשים, ואין צורך לדווח למיסוי מקרקעין על רישום הבעלות על שם היורשים.

על כן, מאחר ומס עזבון בוטל בשנת 1981, הרי שאין כל מס על העברת ירושה מן המוריש אל יורשיו, ובלבד שמדובר בהעברה ישירה מאת המוריש אל יורשיו. ראה מיסוי ירושה באתר זה.

פטור ממס שבח על דירת ירושה יחידה פטור ממס שבח במכירת דירת ירושה

לאחר מות המוריש רשאים היורשים למכור דירת מגורים שנתקבלה בירושה מבלי "לשרוף" פטור המגיע לכל מוכר דירת מגורים אחת ל-4 שנים. החוק בא למנוע מריבות בין יורשים כאשר חלקם מעוניינים למכור את דירת הירושה ואחרים חוששים שידרשו לשלם מס שבח משום שמכרו או עומדים למכור דירת מגורים אחרת בפטור ממס שבח.

סעיף 49ב(5) לחוק מיסוי מקרקעין (שבח, מכירה ורכישה), קובע:

המוכר דירת מגורים מזכה יהא זכאי לפטור ממס במכירתה אם נתקיים אחד מאלה:

המכירה היא של דירת מגורים מזכה שקיבל המוכר בירושה, ובלבד שהתקיימו כל אלה:

(א) המוכר הוא בן זוגו של המוריש, או צאצא של המוריש, או בן זוגו של צאצא של המוריש;

(ב) לפני פטירתו היה המוריש בעלה של דירת מגורים אחת בלבד;

(ג) אילו היה המוריש עדיין בחיים ומוכר את דירת המגורים, היה פטור ממס בשל המכירה.

כדי ליהנות מפטור זה יש לעמוד במספר תנאים, כפי שמציב הסעיף:

1. ראשית, רק דירת מגורים מזכה שנתקבלה בירושה מתאימה לסעיף זה. **דירה שנתקבלה במתנה בעוד ה"מוריש" בחיים אינה יכולה להתאים לסעיף זה.**
2. שנית, חייבת להיות קרבה משפחתית בין המוכר (היורש) לבין המוריש, והיורש הוא בן זוג, ילד או נכד או בן זוג של אחד מאלו. אחים אינם זכאים לפטור על פי סעיף זה
3. שלישית, המוריש היה בעלים רק של דירת מגורים אחת לפני פטירתו.
4. רביעית, אם המוריש היה בחיים והיה מוכר בעצמו את דירתו, הוא היה בעצמו פטור ממס שבח בשל המכירה.

צוואה הדדית

- ✓ בן הזוג שנותר בחיים יוכל להמשיך לעשות שימוש ברכוש המשותף או חלקו בהמשך חייו;
- ✓ בן הזוג שיירש לא יהיה רשאי לשנות את צוואתו בעתיד, אלא אם יוותר על הירושה שקיבל על פי צוואת בן הזוג שהלך לעולמו ראשון. יש לשים לב, היורש הראשון יכול לעשות בעיזבון כבתוך שלו, כמו למשל מכירה, אם אין תנאי מתאים.
- ✓ כך יוכלו בני הזוג להיות בטוחים כי בן הזוג הנותר לא יוריש בעתיד את הרכוש המשותף למישהו אחר כגון בן זוג חדש בחיי בן הזוג הנותר בחיים.

צוואה הדדית הוספה לחוק הירושה בשנת 2005 וזו לשון הסעיף:

א8. צוואות הדדיות

(א). בני זוג רשאים לערוך צוואות מתוך הסתמכות של בן הזוג האחד על צוואת בן הזוג האחר. צוואות כאמור יכולות להיעשות בין אם הזוכה על פי כל אחת מהצוואות הוא בן הזוג ובין אם הוא גורם שלישי, בין בשני מסמכים שנערכו באותה עת ובין במסמך אחד (בסעיף זה - צוואות הדדיות)

(ב). לביטול צוואה הדדית לא יהיה תוקף אלא אם כן יתקיים אחד מאלה:

(1). בחייהם של בני הזוג - המצווה המבקש לבטל את צוואתו ימסור הודעה בכתב על ביטול הצוואה למצווה השני; נמסרה הודעה כאמור, בטלות הצוואות ההדדיות של שני המצווים;

(2) אחר מות אחד מבני הזוג -

(א) כל עוד לא חולק העיזבון - בן הזוג שנותר בחיים ומבקש לבטל את צוואתו יסתלק שלא לטובתו, לטובת ילדו או לטובת אחיו של המוריש, מכל מנה או מכל חלק בעיזבון שהוא אמור לקבל לפי הצוואה ההדדית של המצווה שמת;

(ב) לאחר חלוקת העיזבון - בן הזוג שנותר בחיים ומבקש לבטל את צוואתו ישיב את כל שירש לפי הצוואה ההדדית לעיזבון, ואם השבה בעין בלתי אפשרית או בלתי סבירה - ישיב את שווי המנה או החלק בעיזבון שירש.

(ג). הוראות סעיף קטן (ב) יחולו אם אין בצוואות ההדדיות הוראה אחרת, ואולם הוראה השוללת לחלוטין את הזכות לבטל את הצוואה בחיי שני בני הזוג - בטלה.

למעשה, יכולים בני הזוג לקבוע יחדיו מה יעשה ברכוש שלהם, אם בן הזוג השני יירש את כל או חלק מהעזבון ואם יורישו את עזבונם למישהו אחר.

החשוב הוא שלא ניתן לבטל צוואה הדדית אלא בתנאים שנקבעו משום שכל אחד מבני הזוג ערך את צוואתו בהסתמך על צוואת בן הזוג השני.

ביטול צוואה הדדית

כל עוד שני בני הזוג בחיים, ניתן לבטל צוואה הדדית על ידי מסירת הודעה בכתב לבן הזוג השני לפיה הצוואה ההדדית שנערכה מבוטלת ובכך תבוטל הצוואה ההדדית.

ההודעה מאפשרת לבן הזוג שמקבל את ההודעה לערוך את צוואתו מחדש מבלי להסתמך על צוואת בן הזוג שביטל.

לאחר מות אחד מבני הזוג, ביטול הצוואה על ידי בן הזוג שנותר בחיים תהיה בתנאי ששייב לעזבון את כל שירש מאת בן הזוג שנפטר. ניתן להסכים בצוואה הדדית על שינוי סעיף זה.

בקשה לצו ירושה

תמיד כדאי לבדוק באתר רשם הירושה אם יש בקשות קודמות (תחת הכותרת איתור בקשות)

כשאין צוואה – נגיש בקשה לצו ירושה :

המסמכים הנדרשים:

1. יפוי כוח.
2. תעודת פטירה.
3. צילום רישיון רכב ככל והעיתון כולל מכונית משפחתית (המכונית עוברת לבן/בת הזוג הנותרים בחיים).
4. אם בין היורשים נכלל אדם שמונה לו אפוטרופוס יש להמציא העתק מצו המינוי ועובדה זו תרשם בצוואה – **"לירש X מונה אפוטרופוס"**.
5. תשלום אגרת פתיחת תיק ואגרת פרסום.

בקשה לצו קיום צוואה

המסמכים הנדרשים:

1. יפוי כוח מטעם המבקש.
2. תעודת פטירה.
3. צוואה מקורית (עליכם להגיש תוך 7 ימים).
4. כמובן גם כאן, אם בין הזוכים נמנה אדם שמונה לו אפוטרופוס יש לצרף צו.
5. יש לשלם אגרת פתיחת תיק ואגרת פרסום.

התנגדות למתן צו ירושה או לצו קיום צוואה

לאחר הגשת הבקשה, הרשם לענייני ירושה מפרסם בעיתונות וברשומות הודעה על הגשת הבקשה כדי לאפשר לכל מי שמעוניין להתנגד למתן הצו

את ההתנגדות יש להגיש לרשם הירושה תוך 14 יום . אפשר לבקש ארכה ורק אם יש לכם אישור לארכה תנצלו אותה. אם אין תגישו את ההתנגדות

ההתנגדות יכולה להיות מבוססת על קיומה של צוואה מאוחרת למשל, פגמים צורניים, פגמים מהותיים שקשורים במצבו של המצווה

ההתנגדות כרוכה בתשלום בערך 1000 ₪

עם הגשת ההתנגדות, לרשם אין יותר סמכות והתיק מועבר לבית המשפט , שם תוכלו להגיש צווים שונים, כמו בקשה לקבל את כל המידע הרפואי.

באילו מקרים נוספים הבקשה לצו ירושה / לצו קיום צוואה תועבר לבית המשפט לענייני משפחה?

67א. מתן צו ירושה וצו קיום על ידי בית המשפט

הכלל הוא שהסמכות להוציא צווי ירושה או צווי קיום צוואה – היא לרשם הירושה. יחד עם זאת, במקרים מסויים התיק מועבר לבית המשפט לענייני משפחה.

(א) על אף האמור בסעיף 66(א), בקשה לצו ירושה או לצו קיום שהוגשה לרשם לענייני ירושה תועבר לבית המשפט בכל אחד מאלה:

- (1) הוגשה התנגדות לבקשה;
- (2) המדינה או מוסד ממוסדותיה הם צד לבקשה;
- (3) היועץ המשפטי לממשלה או בא-כוחו ראו לנכון ליזום הליך לענין הבקשה או להצטרף להליך;
- (4) האפוטרופוס הכללי מייצג בבקשה חסוי, קטין או נעדר;
- (5) הצוואה נושא הבקשה היא צוואה בעל פה כמשמעותה בסעיף 23;
- (6) בצוואה נושא הבקשה קיים פגם או חסר כמשמעותו בסעיף 25;
- (7) על הירושה חלות הוראות הפרק השביעי;
- (8) הרשם לענייני ירושה ראה לנכון להעביר את הבקשה לבית המשפט.

(ב) בקשה שהדיון בה הועבר לבית המשפט לפי סעיף קטן (א), יראו אותה כתובענה לפי סעיף 1 לחוק בית המשפט לענייני משפחה, התשנ"ה-1995, ובית המשפט רשאי להצהיר על זכויות היורשים כאמור בסעיף 66.

(ג) נתן בית המשפט צו ירושה או צו קיום לפי סעיף זה, יועבר העתק הצו לרשם לענייני ירושה לשם רישום לפי סעיף 73 ד.

68. ראיות

(א) עובדת מותו של אדם וזמן מותו טעונים הוכחה בתעודת מוות או בהצהרת מוות, זולת אם התיר בית המשפט, או הרשם לענייני ירושה, מטעמים מיוחדים שיירשמו, להוכיחם באופן אחר.

(ב) צוואה, למעט צוואה בעל-פה, טעונה הוכחה בהגשת המקור; הוכח שהמקור נשמד בדרך או כניסות שאין בהם כדי לבטל את הצוואה, או שאי-אפשר להגיש את המקור, רשאי בית המשפט להתיר הוכחת הצוואה בהגשת העתק או באופן אחר.

69. תכנם של צו ירושה וצו קיום

(א) צו ירושה יצהיר על שמות היורשים ועל חלקו היחסי של כל אחד מהם בעזבון.

(ב) צו קיום יצהיר שהצוואה היא בת-תוקף חוץ מהוראותיה שבית המשפט מצא שהן בטלות.

70. שינויים לאחר מות המוריש

(א) מת יורש אחרי מות המוריש ולפני מתן הצו, או שחל באותה תקופה שינוי אחר, יפרט הצו את הפרטים האמורים בסעיף 69 כמצבם בזמן מתן הצו.

(ב) נתמנה מנהל עזבון, יצוין הדבר בצו הירושה או בצו הקיום.

71. כוחם של צו ירושה וצו קיום

צו ירושה וצו קיום כוחם יפה כלפי כל העולם כל עוד לא תוקנו או בוטלו.

72. תיקון וביטול של צו ירושה ושל צו קיום.

(א) נתן רשם לעניני ירושה או בית משפט צו ירושה או צו קיום, רשאי כל אחד מהם, לגבי צווים שנתן, לפי בקשת מעוניין בדבר, לתקנם או לבטלם על סמך **עובדות או טענות שלא היו בפניו בזמן מתן הצו**; ואולם ראה רשם לעניני ירושה שלא להיזקק לעובדה או לטענה שהמבקש יכול היה להביאה לפני מתן הצו, או שיכול היה להביאה לאחר מכן ולא עשה כן בהזדמנות הסבירה הראשונה, יעביר את הבקשה לבית המשפט.

פה חייבים לפעול במהרה ולא בשיהוי. השיהוי פועל לרעת המבקש ומהווה מכשול רציני. לשים לב לא מדובר בהתנגדות לקיום הצוואה אלא בבקשה לביטול צו קיום הצוואה.

(ב) תוקן או בוטל צו ירושה או צו קיום לפי הוראות סעיף קטן (א), יודיע על כך הרשם לעניני ירושה ברבים וליוורשים על פי דין או לנהנים על פי הצוואה.

73. הגנת רוכש בתום לב

מי שרכש זכות בתום לב ובתמורה בסמכו על צו ירושה או על צו קיום שהיה בר-תוקף אותה שעה, או מי שקיים חייב בתום לב בסמכו כאמור, אין לבטל זכותו או לחייבו שנית אף אם הצו תוקן או בוטל לאחר מכן.

ההוצאות הכרוכות בהליכים לפי פרק זה, בסכום שיקבע בית המשפט או הרשם לעניני ירושה, יחולו על העזבון אם לא הורה בית המשפט או הרשם לעניני ירושה שיחולו, כולן או מקצתן, על צד אחר.

75. מסירת צוואה לרשם לעניני משפחה

(א) מי שיש בידו צוואה חייב למסרה, במקור או בהעתק מאושר, לרשם לעניני ירושה מיד לאחר שנודע לו על מות המצווה.

(ב) המפר הוראות סעיף זה, דינו - מאסר שלושה חדשים.

76. הודעה על צוואה

הופקדו צוואה או זכרון דברים על צוואה שבעל פה אצל רשם לעניני ירושה או נמסרה לו צוואה לפי סעיף 75, ולא הוגשה בקשה לקיום הצוואה תוך שלושה חודשים לאחר מות המצווה או לאחר מסירת הצוואה כאמור, הכל לפי המאוחר יותר, ימסור הרשם לעניני ירושה הודעה על כך לזכאים לפי הצוואה ויודיע על כך ברבים; פרטי ההודעה ברבים ייקבעו בתקנות.

רישום צו ירושה בטאבו

רישום צו ירושה בטאבו נועד להסדיר את נושא הזכויות בנכס בין יורשיו של המנוח. פעולה זו היא פשוטה (מילוי טפסים) והיא מסדירה את נושא הזכויות בנכס שהותיר אחריו המנוח, ומונעת בעיות עתידיות בין היורשים ובעיות נוספות הכרוכות בנכס עצמו.

✓ **כדי לרשום את הנכס בטאבו יש להוציא צו ירושה או צו קיום צוואה מהרשם לעניני ירושה ורק לאחר מכן ניתן להגיש את הבקשה לרשם המקרקעין.**

נכון להיום אין בישראל מס עיזבון וכמו כן נקבע בסעיף 4 לחוק מיסוי מקרקעין (שבח ורכישה), תשכ"ג-1963, כי הורשת זכות במקרקעין אינה מהווה עסקת מכר מבחינת היבטי המיסוי הקבועים בחוק. עם זאת, אין מדובר בפטור גורף לגבי עסקאות עתידיות בנכס, לדוגמה מכירת הנכס על ידי היורשים. לכן, חשוב לפנות לייעוץ משפטי הניתן על ידי עורך דין מנוסה המתמחה גם בתכנון מס.

במסגרת ירושה, כדי לתכנן מראש את הפטור ממס שבח במכירת הנכס על ידי היורשים בעתיד וכדי לבנות את הקונסטלציה הנכונה לחיסכון מס עתידי.

הגשת המסמכים ללשכת רישום מקרקעין

בקשה לרישום צו ירושה בטאבו יש להגיש בצירוף כל המסמכים הרלוונטיים ללשכת רישום מקרקעין בה רשום הנכס. את הבקשה יכול להגיש כל אחד המעוניין בדבר- יורשים, מנהל עזבון, כונס נכסים וכן נושה אשר מעוניין כי המקרקעין יירשמו על שם היורשים. יש לצרף לבקשה גם אישור על תשלום אגרה. יורש/ים חייבים לחתום על הבקשה לרישום צו ירושה בטאבו בנוכחות עורך דין או רשם המאמת את החתימות. כמו כן, **יש לצרף את המסמכים הבאים:**

- צו ירושה או צו קיום צוואה מקורי המאושר על ידי רשם לענייני ירושה, בית המשפט או בית דין דתי.
- הסכם חלוקת עזבון מאושר על ידי בית המשפט, במידת הצורך.
- צילום תעודת זהות של כל היורשים.
- אישור מקורי תקף בדבר היעדר חובות לרשות המקומית.

במקרים מסוימים יש לצרף מסמכים נוספים לפי דרישת רשם המקרקעין כמו ייפוי כוח מאומת כדי כאשר הבקשה מוגשת על ידי מיופה כוח, אישור פקיד הסדר כאשר המקרקעין נמצאים תחת הליכי הסדר, כתב הסכמה מאומת על ידי עורך דין כאשר נדרשת הסכמת צד שלישי. במידה ולא רשום מספר זיהוי לצד שם המנוח בפנקס המקרקעין יש לצרף מסמכים והוכחות שיש בהם לקשור בין המנוח לבעל הזכות הרשומה על הנכס או תצהירים מפורטים של היורש לפי סעיף 15 לפקודת הראיות, תשל"א-1971.

ראוי להדגיש כי רישום נכס על פי צו ירושה או צו קיום צוואה הינה פעולת רישום של פסק דין הצהרתי ולכן היא מעוגנת בסעיף 123 (ב)(2) לחוק המקרקעין, תשכ"ט-1969. הרישום נעשה בהתאם לצו הירושה ולכן אין צורך להתייבץ בפני רשם המקרקעין. הרישום כולל את שמות כל היורשים המופיעים בצו הירושה בהתאם לחלקם. חשוב לדעת כי ניתן לרשום את הנכס על שם היורשים בהתאם לצו הירושה גם אם מופיעה הערת אזהרה על הנכס שמוריש המנוח. כדי לפשט את התהליך ולבצע את הרישום בטאבו מומלץ לפנות לעורך דין מנוסה שתפקידו להסדיר את העניין ולהעביר את הזכויות בנכס ליורשים על פי צו הירושה הזכאים לכך.

ישום על-פי צו

רישום ירושה הינו רישום זכויות בנכס מקרקעין כפי שזכויות אלו משתקפות בצו הירושה או צו קיום הצוואה.

צו כאמור, הינו פסק דין הצהרתי, המצהיר מי הם היורשים ומה חלקיהם בעזבון.

העזבון עובר ליורשים מכוח הדין ומכוח הוראות חוק הירושה, ואין בצו הירושה או בצו קיום הצוואה אלא לשקף את עבירות הזכות.

יוצא, כי תוקפן של העבירות הינו מעצם הוראת החוק ואינו תלוי כלל ברישום.

פעולת רישום נכס על-פי צו ירושה או צו קיום צוואה הינה פעולת רישום "פסק דין הצהרתי", וככזו - מעוגנת בהוראת סעיף 123(ב)(2) לחוק המקרקעין, תשכ"ט-1969.

אופן הרישום הוסדר בסימן ב' לפרק ג' (סעיפים 22-24) לתקנות המקרקעין (ניהול ורישום), התש"ל-1969.

ברישום על-פי צו, בעל הזכות אינו מופיע בפני רשם המקרקעין, כי בעל הזכות המקורית הוא המנוח, וגם היורשים אינם צריכים להתייצב בפני רשם המקרקעין, כיוון שזכותם להירשם כבעלי הזכויות, נקבעה בצו הירושה.

על-כן "השינויים המחויבים", לגבי רישום צו ירושה, הם, בין השאר, ש"הצדדים לעסקה" (במקרה זה: המנוח מצד אחד והיורשים מצד שני) אינם חייבים להתייצב בפני רשם המקרקעין, ורשם המקרקעין אינו צריך לזהותם, שכן הרישום נעשה כאן בהתאם לצו הירושה, ורשם המקרקעין ממלא אחר צו הירושה, זאת ותו לא.

בקשה לרישום ירושה

בהתאם להוראת תקנה 23 לתקנות המקרקעין (ניהול ורישום), **בקשה לרישום צו כאמור תעשה בדרך של הגשת המסמכים המפורטים להלן, לרשם המקרקעין:**

* בקשה לרישום צו ירושה או צו קיום צוואה;

* צו ירושה או צו קיום צוואה או צו הנהלת עיזבון;

* נסח מרישום המקרקעין שאותם מבקשים לרשום.

בנוסף למסמכים אלו יש למלא אחר ההוראות והדרישות הבאות:

* את הבקשה יש להגיש ללשכת רישום המקרקעין אשר בה רשומים המקרקעין נשוא הצו;

* הבקשה יכולה להיחתם על-ידי כל מעוניין בדבר, כגון: יורש, מנהל עיזבון, כונס נכסים ואף נושה שיש לו עניין שהמקרקעין ירשמו על-שם היורשים;

* כאשר קיים מנהל עיזבון - הוא בלבד זכאי לחתום על בקשה לרישום כאמור;

* חתימת המבקש על בקשת הרישום, צריכה להיות מאומתת על-ידי עורך-דין או רשם המקרקעין.

רישום מקצת הנכסים או מקצת היורשים

כאשר העיזבון כולל מספר נכסי מקרקעין - ניתן לרשום את כולם או את חלקם בלבד, הכל בהתאם לרצון מבקש הרישום.

אולם, בשונה מהבחירה הקיימת בין רישום מלוא הנכסים או חלקם - **לא ניתן לרשום נכס על-שם חלק מן היורשים המופיעים בצו, ורישום כל נכס צריך לכלול את שמות כל היורשים המופיעים בצו, בהתאם לחלקם.**

מנהל העיזבון – זכויותיו וחובותיו

סעיף 121(א) לחוק הירושה קובע, כי משמינה בית המשפט מנהל עיזבון - אין היורשים רשאים לעשות בעיזבון, אלא ברשות מנהל-העיזבון או בית-המשפט.

יוצא מכך, **כי משמונה מנהל עיזבון - אין היורשים זכאים לבצע בשמם כל פעולת רישום מקרקעין, אלא מנהל העיזבון בלבד.**

כדי להבטיח את האמור, על מנהל העזבון **לרשום הערה בפנקס המקרקעין**, המודיעה על מינוי כמנהל העזבון (הוראה זו הינה חובה המוטלת על מנהל העזבון, כאמור בתקנה 329(ב) לתקנות סדר הדין האזרחי).

מנהל עזבון יחשב ככזה, רק לאחר שמונה על-ידי בית המשפט, בין בדרך של בקשת מי מהיורשים ובין בדרך של רישומו בצו קיום הצוואה בבקשת המוריש בצוואתו.

יצוין, כי בתקופה שקדמה לחוק המקרקעין, בהתאם לפקודת הירושה והמג'לה - כאשר מינה בית המשפט מנהל עזבון - היו נכסי העזבון מוקנים לו, ובכך היה זכאי לרשום את נכסי המקרקעין על שמו, כמנהל העזבון.

סעיף 1 לחוק הירושה שינה את המצב, בקבעו נפילה ישירה של העזבון מהמנוח ליורשיו.

מכירת מקרקעין באמצעות מנהל העזבון

בהתאם להוראת סעיף 97(3) לחוק הירושה, אין מנהל העזבון רשאי לבצע פעולה שתוקפה תלוי בפנקס המתנהל על-פי חוק, אלא לאחר שבית-המשפט אישר תחילה פעולה זו.

ללא אישור בית-המשפט מראש - לפעולה אין תוקף משפטי.

לפיכך, מנהל עזבון המתקשר בהסכם עם רוכש, התקשרות זו הינה הצעה בלבד, ותישאר ככזו כל עוד לא אישר בית-המשפט את ההתקשרות.

לפיכך, כל עוד לא אושרה ההתקשרות, הרי מעצם היותה הצעה בלבד - לא ניתן לרשום אפילו הערת אזהרה לטובת הרוכש, על-סמך הסכם ההתקשרות, כל עוד לא אושר.

סמכות בית-דין דתי

בית הדין הרבני מוסמך להוציא צו ירושה וצו קיום צוואה ובתנאי שכל הנוגעים בדבר הסכימו לסמכותו של בית הדין (סעיף 155)

מנהל עזבון יכול להתמנות אף באמצעות בית-דין דתי אשר מוקנית לו הסמכות לדון בענייני ירושה כאמור בהוראת סעיף 155 לחוק הירושה.

מנהל עזבון כאמור מוסמך לעשות כל פעולה המוקנית מכוח החוק למנהל העזבון, לרבות רישום הנכס וחלוקתו.

בית-הדין הדתי מוסמך לאשר את פעולות מנהל העזבון, כנדרש בהוראת סעיף 97 לחוק הירושה.

מקרקעין שרשומה עליהם הערת אזהרה או עיקול

נכס מקרקעין של מוריש, אשר רשומה לגביו הערת אזהרה (בגין התחייבות של המוריש, עוד בחייו, לעשות בהם עסקה) - אין בכך בכדי למנוע את רישום הנכס על-שם היורשים, בהתאם לאמור בצו הירושה או צו קיום הצוואה.

הטעם לכך נעוץ בהוראת סעיף 127 לחוק המקרקעין, הוראה האוסרת רישום עסקה סותרת. מאחר שרישום ירושה אינה בגדר "עסקה" - אין מניעה לרשמה למרות קיומה של הערת האזהרה.

הוא הדין בנכס מקרקעין אשר רשום לגביו עיקול. רישום על-שם היורשים אינו פוגע בעיקול, שכן היורשים אחראים תחת המוריש לחובות העזבון (סעיף 128 לחוק הירושה).

לאחר הרישום, ישלח רשם המקרקעין הודעה למטיל העיקול, על רישום העיקול.

ירשום הורשה – בצוואה המכילה תנאים

כאשר ניתן צו קיום לצוואה, והצוואה מכילה תנאים שונים להורשה - ירשום רשם המקרקעין את הצו בהתאם לתנאים הכלולים בו.

לפיכך, כאשר הצוואה מתלה את הירשום בקיום תנאים מסויימים - **ינהג רשם המקרקעין כדלקמן:**

בתנאים המותלים בביצוע פעולה, "תנאים דוחים", (כגון התניית עצם ההורשה בהעברת נכס של היורש לאחר) ימנע רשם המקרקעין מלרשום את ההורשה, אלא אם בית-המשפט הורה על הירשום או מינה מנהל עזבון, שאז תפקידו לבדוק ביצוע האמור.

בתנאים המורים על ביצוע פעולה (כגון חיוב יורש לבצע פעולה מסויימת, אולם אין החיוב מתלה את עצם ההורשה בביצוע הפעולה) ירשום רשם המקרקעין את ההורשה, אולם ירשום הערה המתלה את הירשום בביצוע הפעולה. בירור ביצוע הפעולה או החיוב יתבצע כאשר יחפץ היורש להעביר הנכס לאחר.

משפט בינלאומי פרטי

בית משפט בישראל מוסמך לדון בירושתו של כל אדם שמושב ביום מותו היה בישראל או שהניח נכסים בישראל (סעיף 136)

הדין שיחול על הירושה – הוא דין המושב בשעת הפטירה, היוצא מן הכלל קבוע בסעיפים 138 – 140 – נכסים שעוברים בירושה לפי דין מקום הימצאם בלבד, יחול על ירושתם אותו דין;

בעניין הכשרות לצוות – יחול דין המושב של המצווה **בשעת עשיית הצוואה**

צוואה כשרה מבחינת הצורה: אם היא כשרה לפי הדין הישראלי, לפי דין מקום עשייתה, לפי דין מקום מושבו או מקום מגוריו הרגיל או לפי דין אזרחותו של המצווה בשעת עשייתה או בשעת מותו, ובמידה שהצוואה נוגעת למקרקעין - גם לפי דין מקום הימצאם.

כשיש לנו בקשה לצו ירושה / צו קיום צוואה כשמדובר במנוח שמקום מושבו היה בחו"ל

- ✓ יש להצטייד בצוואה מקורית מתורגמת עם אישור נוטריוני.
- אין צורך כשמדובר בצוואה באנגלית.**
- ✓ יש צורך בתעודת פטירה נושאת חותמת אפוסטיל.
- ✓ יש להצטייד בחוות דעת על הדין הזר.
- ✓ יש לצרף נסח טאבו אם למנוח נכס על שמו בישראל.
- ✓ אם אין לו נכס, אזי לבדוק אם יש לו חשבון בנק המתנהל בישראל.
- ✓ אם למנוח אזרחות ישראלית והוא שמר על האזרחות, אז מגישים את הבקשה לפי מספר תעודת הזהות הישראלית.

הסתלקות יורש

סעיף 6 לחוק הירושה: לאחר מות המוריש וכל עוד לא חולק העזבון רשאי יורש, בהודעה בכתב לרשם לעניני ירושה, או לבית המשפט כאשר הענין הועבר אליו לפי סעיף 67א, להסתלק מחלקו בעזבון, כולו או מקצתו או ממנה שהוא זכאי לה על פי צוואה, כולה או מקצתה

אי אפשר להסתלק אלא – (1) לטובת בן-זוג, (2) ילדו או (3) אחיו של המוריש.

מי שהסתלק מחלקו בעזבון, רואים אותו במידה שהסתלק כאילו לא היה יורש מלכתחילה; הסתלקות של קטין ושל מי שהוכרז פסול-דין טעונה אישור בית המשפט. **הסתלקות על תנאי - בטלה.**

שימו לב- יש גם הסתלקות כללית לפי סעיף 15 לחוק הירושה:

מי שהסתלק מחלקו בעזבון שלא לטובת בן-זוג, ילדו או אחיו של המוריש, חלקו מתווסף לשאר היורשים על פי חלקיהם.

הסכם בין יורשים לחלוקת עזבון

הסכם בין יורשים לחלוקת העזבון, בהתאם להוראת סעיף 110 לחוק הירושה - הינו חלק אינטגרלי מהליך ההורשה הקבוע בחוק.

לפיכך, כאשר יורשים החליטו לחלק ביניהם את נכסי המקרקעין, כך שכל אחד מהם יקבל נכס או חלק מנכס בשלמות (בשונה מחלוקת כל נכס בהתאם לחלקיהם בעזבון) - זהו חלק מהליך ההורשה הקבוע בחוק.

יוצא, כי פעולה כאמור אינה "עסקה" במקרקעין, אלא פעולת הורשה בלבד, וככזו - ניתנת לרשום באופן ישיר כפעולת הורשה ללא צורך בכל הליך הנדרש ברישום עסקה רגילה.

לשים לב! הסכם בין יורשים צריך שייעשה לפני החלוקה על מנת שלא לשלם מיסים, לאחר החלוקה העסקה היא עסקה חדשה והיא מחוייבת במס.

בהצלחה!